

Utlåtande

Ålands landskapsregering
Lagberedningen
registrator@regeringen.ax

Er referens
ÅLR 2023/6959

Datum
2023-09-28

Kontaktperson
Benjamin Sidorov
Patient- och klientombudsman

Lagförslag om privat hälso- och sjukvård

ÅOM 2023/31

Bakgrund och nuläge

Ålands landskapsregering (LR) har gett Ålands ombudsmannamyndighet (ÅOM) möjlighet att lämna synpunkter på ett lagförslag om privat hälso- och sjukvård. Avsikten är att den föreslagna lagen ska träda i kraft så snart som möjligt.

Enligt självstyrelselagen har landskapet Åland lagstiftningsbehörighet över hälso- och sjukvård, men det nämns inte specifikt att detta inkluderar privat hälso- och sjukvård. Det har skapat oklarheter kring om det är Finland eller Åland som har lagstiftningsbehörighet över privat hälso- och sjukvård på Åland. I motsats till detta nämner självstyrelselagen tydligt andra områden inom hälso- och sjukvården, så som administrativa ingrepp i den personliga friheten, smittsamma sjukdomar, och liknande, vilka hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Ålandsdelegationen bedömde den 21 juli 2022 i ett utlåtande att privat hälso- och sjukvård är åländsk behörighet. Det motiverades med att enligt självstyrelselagens 18 § 12 punkten hör hälso- och sjukvården till landskapets lagstiftningsbehörighet med i lagrummet angivna undantag. Den privata hälso- och sjukvården nämns inte bland dessa undantag och inte heller som ett eget rättsområde i behörighetsfördelningen i självstyrelselagen, där det inte heller görs någon skillnad mellan den offentliga eller privata hälso- och sjukvården.

Den privata hälso- och sjukvården på Åland hanterats (med hjälp av överenskommelseförordning) i dagsläget som om den är riksbehörighet. Med stöd av överenskommelseförordningen är det i nuläget landskapsregeringen som beviljar

tillstånd, tar emot anmälningar, utför tillsyn och samlar in verksamhetsberättelser för den privata hälso- och sjukvården.

Förslag

I lagförslaget föreslås att en fulltextlag om privat hälso- och sjukvård behövs på Åland eftersom privat hälso- och sjukvård bedöms som åländsk lagstiftningsbehörighet. Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, nedan ÅMHM, föreslås vara tillstånds- och tillsynsmyndighet för den privata hälso- och sjukvården. ÅMHM är enligt landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård också tillstånds- och tillsynsmyndighet för den offentliga hälso- och sjukvården. Det föreslås att landskapsregeringen under en övergångstid om ungefär ett år fortsatt är tillstånds- och tillsynsmyndighet.

Utlåtande

Ålands ombudsmannamyndighet välkomnar lagförslaget om privat hälso- och sjukvård, bland annat innebär lagförslaget ett tydliggörande för Ålands ombudsmannamyndighets behörighet vad beträffar patienter som erhåller privat hälso- och sjukvård på Åland. 6 § ställer ett krav på egenkontroll, vilket kan ses vara ett viktigt verktyg i syfte att övervaka kvalitet, ändamålsenlighet samt patientsäkerhet. Med hjälp av plan över egenkontroll kan missförhållanden i patienters tjänster samt situationer som är osäkra och medför en risk för att tjänsten misslyckas identifieras av serviceproducenten och personalen samt förebyggas i förväg eller avhjälpas snabbt. Det kan finnas skäl att se över ifall den offentliga hälso- och sjukvården på Åland borde ha samma krav, detta i och med att den offentliga och privata socialvården, samt den privata hälso- och sjukvården (ifall denna lag antas i nuvarande form) har motsvarande lagstadgade krav.

Plan om egenkontroll är även lagstadgat vad beträffar privat socialservice. Bland annat stipuleras det både i socialvårdslagen och lag om privat socialservice att planen för egenkontroll ska hållas offentligt framlagd vad beträffar privat och offentlig socialservice. Plan för egenkontroll i lagförslaget om privat hälso- och sjukvård har inte motsvarande krav på serviceproducenten eller självständiga yrkesutövare att hålla planen för egenkontroll offentligt framlagd. I detaljmotiveringen till lagförslaget finns inget resonemang angående offentligt framlagd egenkontrollplan. ÅOM uppmuntrar att ett resonemang förs i samband med att lagförslaget behandlas vad beträffar frågan om planen för egenkontroll ska vara offentligt framlagd vad gäller privata hälso- och sjukvårdsaktörer på Åland.

25 § beskriver i korthet upplysning till andra myndigheter, vilket förpliktigar Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) att vid kännedom om missförhållanden hos en privat hälso- och sjukvårdsaktör anmäla detta till ÅMHM. Det kan vara ändamålsenligt att ÅHS även har samma skyldighet att anmäla missförhållanden till ÅMHM vad beträffar privata och offentliga socialvårdsaktörer.